

Данило Николић
ЈЕДНА УПОРНА УСПОМЕНА

Београд, септембар 2014.

Данило Николић

ЈЕДНА
УПОРНА
УСПОМЕНА

M
Vukotić
Media

ЧИТАОЦИМА

Ова књиџа је збир урамљених слика једној давној доба и једној ишчезлој свејџа. И, донекле, збивања која још нису сувише далеко од нас.

Овде је описан свејџ моја дејџињсџива и младосџи у Мејџохији, у коју сам досџео са чејџири јодине, из Сџилија.

Мејџохија је тада била засџрџа високим храсџовим шумама, оним из доба Немањића. Планине око ње биле су јосџојбина дивљих свиња, козороја и медведа. У равници, и јо обронцима, хорде вукова, лисица и зечева.

Док сам сџасао за школу, у Виџомирици, све је било раскрчено. Груја мојих вршњака и ја јосџали смо јрави бојаџаши. Имали смо фудбалско иџралишџе (легину иза бунара) и лојџу (крџењачу). Зоолошки врџ јун зечева, фазана, јаребица и веверица (шума иза куће). И базен (вир у Белом Дриму).

Лејџ сам, са виџким лесковим јрушом од јџри мејџра,

силазио до Дрима, ѓрејуној ѓасѓрмки, да ѓецам. Ишао сам као да идем на свечаносѓ.

Зими сам ѓохађао Високу школу усменој ѓриѓоведања. Јер, кад заметиe снеј и ѓочне да завија вук, ѓада се у кући моје баке и њених синова, око ѓараве ѓеѓролејке наѓискају ѓријаѓељи, рођаци и комшије, и, уз чашицу домаће мученице, развезу невероваѓне ѓриче и бајке о свему и свачему. Неки од њих су заносно лађали.

А онда смо ѓрешли у Пеђ, нас ѓроје: мајка, ођац и ја. Збођ ѓимназије.

Све је, донекле, било друкчије, али достђа занимљиво. Иђак, свакој ѓеѓка, ѓосле часова, нисам ишао кући, неђо ѓраво ѓагом у село, код баке и сѓричева у Виђомирову (ѓо кнезу Виђомиру).

Једном речи, све оно шѓо обухвађа ѓојам з а в и ч а ј, уђиснуло се у мене ѓолико, да сам, ма ѓде био, увек ѓамо.

Тамо су се и зачеле ѓрве моје ѓриче. Једна од ѓих се налази и овде, међу овим корицама. По њој је књиђа и добила име.

Најзад, кад су се нашле заједно, видим да време и околносѓи уђичу на ѓрозу ѓолико да сѓварно изѓледа измишљено, да има ѓризвук фанђасѓике, или да незамисливо и немођуђе буде ѓрозна реалносѓи.

У лакшем случају, ѓо је ово: јунаци једне моје ѓриче, младиђ и девојка, ѓо жестѓокој авђусѓовској вруђини, иду ѓразним ѓољем, и, жедни, скрену ка реци; дођу, нађију се воде и окуђају.

Неђе биђи неумесно, ако неки савремени човек ѓомисли: шђа овај измишља?!

Одђовор је: ѓисац увек измишља истђину.

Друђи ѓримејр је у ѓричи Сђисак ѓрешака. Главно лице у ѓој ѓричи, Тихомир Бјелеђиђ, у једном ѓренуђику кђерки каже:

– Да ме сахранише у Белом Пољу код Пећи, макар и за мене мртвој морали вадиши пасош.

Та прича је објављена 1976. године.

Защо ми је и речено: ти ниси нормалан!

А збило се.

На крају, ако неко, као онај Пиранделов судија осумњиченом, каже:

– У реду, али то је само ваша верзија.

Одговорићу као онај Пиранделов осумњичени:

– То није, године, моја верзија. То је истина!

Д. Н.

Београд
септембар, 2014.

ДВА ЧОВЕКА
У ЧАМЦУ,
О ПСУ УЗГРЕД

Госјодину
Милагину Расјојовићу,
који је ову, зајшурену, и забрављену, јричу
нашао и врајшио у књижевни живоји.

ема те хуље на свету која нас може понизити као сопствена страст. Нити се може измислити прича која се није догодила, или се неће догодити.

Дакле:

Тог дана, пријатељ више него драг, угледни књижевни енциклопедиста феноменалног памћења, тежак тачно 102 килограма, потрошио је до подне све обзире према мени, те са дубоким одхукивањем вели:

– Ко те, човече, овако превари? Ко ти продаде потпуно труо чамац?

Жестоко јулско сунце бије нас ужареним маљем право у теме; не помажу платнени качкети, по којима смо налик на цокеје. Одговарам из истог става, из положаја човека који, клечећи, ситним ексерима закива танак лим дуж пукотина. Кажем:

– Пријатељ.

– Пас.

– Знамо се двадесет година. Попили смо хиљаде кафа, подигли стотине чашица један другоме у здравље, гледали десетине спортских преноса заједно. Од другог, непознатог, купује се са провером. Само се шилом начини неколико убода. Ако шило лако иде кроз даску, онда је – хвала лепо, драги господине. Али, овај човек...

– Незасит пас.

– У моје време, у Пећи у равној Метохији, у оваквим случајевима се поступало овако: немој се увредити, казао би и

онај са другог краја Белог Дрима, што ћу ти понудити онај мој стари чамац, натруо доста. Послужиће ти док Милета не оздрави, док ти не направи нови. Мораћеш мало да се помучиш, да закрпиш понегде. Знам да без пецања не можеш ни дан... Тако би се, ето, рекло онда. Са извињењем и без динара.

Мој пријатељ, Голијат не само телом, усправља се као рањеник, с рукама на дну кичме; јадикује, јер је риболовац до последњег дамара. Вели:

– А дан се убио за пецање, не може бит` повољнији!

Не размишљао тако о таквом степену поређења. Он је млад, човек новог доба, нове генерације. А тај глагол, и све његове именице и придеви, најсавременија је и најчешћа реч. У моје време, у Метохији, највише што би се рекло, било би: „То треба тући.“ Свеједно о каквом је неваљалству реч, свеједно о коме је реч (човек, жена, стока) увек у средњем, неодређеном роду.

Тешим и њега и себе, кажем:

– Кад ме год неко превари за нешто, мени се то двоструко надокнади.

– Ех!

Нисам се преварио. Нимало!

Пецали смо из тог полутрулог чамца већ сутрадан. И још пуна два дана. Пецали смо, у ствари, тако што смо сваки сат, сат и по, избацивали воду која нам се полако пела уз чизме. Зелене гумене чизме са жутиим обрубима.

Четвртог дана удари кошава, небо се замути. Узводни ветар, као што је кошава, подиже велике таласе; не може се ни у неком прикрајку печати. Неће ни риба, стрављена ваљда, те ми кући.

Одједном, кад смо већ све ствари били сместили у ауто, обузе ме нека нервоза, огорчење, па стрчах низ обалу, одве-

зах чамац и пустих га низ воду. Али му ветар не даде, поче да га гура узводно, да га готово држи у месту.

Нека, однеће га вода током ноћи, кад ветар малакше.

Вратих се и, да не бих бринуо, рекох Панићу, такође драгом пријатељу, првом комшији на Дунаву, шта сам учинио. Нека не брине за ону трулеж.

Учинио ми се да је Панић разумео, иако је нешто био смушен. Али сутрадан, предвече, телефон. Познадох одмах глас драгог комшије, Николе Попића. Вели:

– Кажу драгичка! Спасили смо ти чамац. Олуја покидала канап, ухватили смо га доле, код жуте земље.

Насмејао сам се, почео да објашњавам, па само захвалио. И, разуме се, следеће недеље отишао тамо где већ идем двадесет година. Чамац привезан, пун воде.

Везао сам га боље, погодније, избацио воду, а ујутру, пошто сам испљускао нову количину, ставио мали мотор и кренуо низводно. Просто ме нешто вукло да испробам неке дубине надомак Лока, села с оне стране Дунава.

За разлику од оног дана, кад смо отишли, овај је био миран; сунце се лагано помаља иза бедема шуме, вода глатка као стакло, што се каже.

Мотор ради са пола снаге, да бих на миру попушио цигарету, кад... Тамо где сам намислио да пецам, да се увучем између ниских врба, неки трупац на води, црн према сунцу, и, због даљине, као на самој површини воде.

Помислих: да је ближе, јавио бих некоме од аласа да га привуче, извуче на обалу, има у њему кубик добрих дрва. Међутим, после сто, двеста метара, видим да није дебло, него неки мали чамац. Откинуо се негде, некоме, и вода га носи. То се и догађа.

Таман, довући ћу га, печати који дан, док власник не сиђе низ реку, тражећи га. Али, кад се сасвим примакох, видех

да је то скоро нов чамац од шест метара. Угасих мотор, доплових до њега, наместих се уз бок, па везах оно парче танког ланца, који му висаше са прамца, за дебели канап на моме чамцу.

Закључих, по жућкастој прашини којом је било прекривено дно чамца, да је био прикачен за неки брод, да није неког из Бешке или Чортановаца. И по танком ланцу се то видело. Риболовци стављају јаке синцире, закључавају своје шикље.

Обрадован, узрујан, у ствари, кренух назад. Заборавих да сам пошао на пецање. И тако, чамац уз чамац, један труо, а други скоро нов, дођох до лимана пред мојом кућицом.

Та поворка, необична наравно, беше привукла пажњу; многи из насеља стоје горе, на високој обали. Не чекају да се попнем, питају одозго:

– Шта је то? Где си га купио?

– У Локу.

– Од кога?

Не знам како, тек измислих:

– Од Маркише Савића.

– Колико?

– Педесет хиљада.

– Није скупо. Изгледа одлично.

Везао сам чамац тако да буде видљив, да га власник, ако дође, лако уочи, возећи низводно.

Панићу кажем истину. Кажем: да ми ти и Попић нисте ону крнтију грешком спасили, не бих дошао до ове дивоте. И већ после подне пређем Дунав, пецам из новог, сувог чамца. А на књижевној трибини, средином недеље, кажем енциклопедисти:

– Спреси се за суботу. Имам нов чамац.

– Оздравио Милета? Кад пре?!

– Не, купио сам полован, али као нов. Не пушта ни кап воде, видећеш.

– Од кога?

– Од Маркише Савића.

– Ко је тај?

– Неки из Лока.

Наравно, нисам издржао у том тону, већ му признао: тако и тако. Кошава задржавала онај стари чамац до јутра; Панић заборавио шта сам му рекао да сам пустио ону трулеж да иде низ воду; јутро благотворно, Дунав миран, чамац вода однекуд донела.

Озбиљни млади професор се превртао у постељи до суботе. Пред очима му, кад хоће да заспи, поигравају црвени пловци. А онда смо заплөвили, пецали; чизме суве, чамац широк и дугачак.

И тако две-три године. Повремено, увече, зазвони телефон. Без икаквог увода, Голијат од 102 килограма, одмах:

– Маркиша, је ли било шта?

Ја сам већ и заборавио, он не. Стално:

– Добар овај Маркишин чамац... Како те служи онај чамац Маркише Савића?

Добијам и књижевне комплименте:

– Измислио си уверљиво име. Не би било уверљиво да се тај непостојећи зове Милован Петровић, или Радослав Јањић. Можда ово друго и некако. Али... Маркиша, па Савић, то...

И сад, то јест пре три месеца, после три године, кад је долутали чамац почео да пропушта воду, не много додуше, кад му катран почиње да отпада, неки човек ме сачекује на обали, пита:

– Је ли то ваш чамац?

– Јесте.

– Је ли вам га направио Милета?

– Не.

– Него?

Привезао сам чамац; разговарајући, боље загледам непознатог. Старински господин танких бркова до ивица усана, у јахаћим панталонама од жутог твида, и меким чизмама до колена.

– Купио сам га од Маркиша Савића, тамо доле, код Лока.

– Ја се тога не сећам.

– Па, нисам вам то никад ни казао.

– А коме бисте казали, ако не власнику.

– Власнику?!

– Дозволите – рече човек, извади новчаник, извуче личну карту. Маркиша Савић, Бешка, рођен у Новом Саду, и тако даље.

Почех нервозно да се смејем. Говорим, док се пењемо уз обалу, застајући и окрећући се ка њему:

– Али, ја сам вас измислио. Ваше име, и све остало, за ту причу о нађеном чамцу, који је вода донела...

И тад, то јест док смо пили кафу пред мојом белом кућицом са зеленим капцима на прозорима, Маркиша ми рече оно што је стављено на почетку приче:

– Господине, све што измислите постоји. Имам у виду многе случајеве, не само наш.

Упитах како је сазнао. Он се танко осмехну:

– Читао сам један ваш чланак. У њему сте, уметнуто, казали нешто о вашој страсти, о чамцу који сте купили од неког Маркише Савића. То ме навело да се распитам за вас, и да вас нађем. Мада, после толико година, мене чамац више и не интересује. Ваш је. Пецајте из њега, док траје...